

COĞRAFYA'NIN ALT DALLARI (Yardımcı Bilimler)

COĞRAFYA'NIN ALT DALLARI (Yardımcı Bilimler)

Jeomorfoloji: Yer şekilleri bilimi	Kartoğrafya: Harita Bilimi
Jeofizik: Yer kürenin fiziksel özellikleri	Botanik: Bitki Bilimi
Oseonografya: Okyanus Bilimi	Hidrojeoloji: Yeraltı Suları
Pedoloji: Toprak Bilimi	Paleontoloji: Fosiller
Zooloji: Hayvan Bilimi	Klimatoloji: İklim Bilimi
Patomoloji: Akarsu Bilimi	Meteoroloji: Hava Durumu
Jeoloji: Yerin yapısı	Petrografi: Kayaçlar
Limnoloji: Göl Bilimi	Jeodezi: Dünyanın şekli ve Boyutu

Coğrafyanın Tarihsel Gelişimi

İlk insanlar, yaşadığı ortamı tanımaya çalışmış, çevrede çeşitli gözlemler gerçekleştirmiştir. Bu gözlemler, sınırlı olmakla birlikte yaşamı kolaylaştırmaya ve çevreyi algılamaya yöneliktir. Merak gidermeye yönelik olan bu yaklaşım, elbette ki coğrafya gibi bir bilim dalının ortaya çıkması ve onun sistematik bir bilim hâline gelmesi için çok yetersizdi. Yeryüzünün bazı alanlarının tasvir edilmesi ve bazı yerlerin haritalarının çizilmesi, eski çağlardaki coğrafya ile ilgili başlıca çalışmalar olmuştur. Coğrafyanın bilimsel olarak ele alınması, İlk Çağ'da başlamıştır.

Bir bilim dalını tanımak için onun kökenini, anlamını, tarihsel seyrini, toplumsal hayattaki yerini ve bu bilime katkı sağlamış önemli bilim insanlarını bilmek gerekir.

İLK ÇAĞ'DA COĞRAFYA	
TALES	Coğrafi görüş olarak dünyanın şekli hakkında bir teori ortaya atmıştır.
HEKATUS	MÖ 550-476 yılları arasında yaşamış olan Miletli Hekatus, biri Asya diğeri Avrupa'yı anlatan iki ciltlik kitap yazmıştır. Bu kitaplarda tasvirler ve haritalar yer almıştır.
HEREDOTOS	Tarihin babası olarak kabul edilen Heredot, aynı zamanda coğrafya biliminin gelişmesinde önemli katkılarda bulunmuştur.

ERATOSTENES	Coğrafya ismini ilk kullanan kişi olduğu için coğrafya ilminin adını ilk koyan kişi olarak bilinir. Dünyanın ekvator üzerinde çevre uzunluğunu ve bir derecelik meridyen yayını hesaplamıştır.
AMASYALI STRABON	Dünyanın ilk coğrafyacısı olarak kabul edilmektedir. Ünlü eseri Geographika "Coğrafya" seyahat gözlemlerini ve dünyanın coğrafi yapısına ilişkin düşüncelerini içermektedir.
BATLAMYUS	Roma imparatorluğu devrinde dünyayı en gerçekçi bir şekilde tasvir etmiş coğrafyacı olarak bilinir.
KEPLER	Güneş Sistemi için yeni bir model geliştirdi.
EKATUS	Yeryüzünün Tanımı veya Dünyanın etrafında yolculuk (Periegesis veya Periodos Ges) adlı eseri vardır.
ARİSTO/ARİSTOTELES	Dünyanın yuvarlak olduğu görüşünü rasyonel olarak ortaya koyan ilk bilim adamıdır. Bu düşünceye ay tutulması sırasında dünyanın ay üzerine düşen gölgesinin dairesel olduğu varsayımından yola çıkarak ulaşmıştır.

ORTA ÇAĞ'DA COĞRAFYA	
İDRİSİ	En önemli eseri Libro del Re Ruggiero (Kral Ruggiero'nun Kitabı) adlı eseridir. Orta Çağ'da Müslüman coğrafyacıların ürettikleri coğrafi bilgi birikimini, Kitâb-ür-Rüşandi (Roger'in Kitabı adı da verilir.) isimli eseriyle Batı'ya taşımıştır.
GALİLEİ	Astronomi gözlemlerinde kullanılabilecek ilk teleskopları yaptı. Astronomi alanındaki bulgularını Sidereus Nuncius (yıldızların habercisi)
MARCO POLO	Gezilerine yönelik gözlemlerini bir eser halinde toplamıştır. Bu eser Avrupalıları coğrafi keşiflere özendirmiştir.
COPERNİCUS	Teleskopu kullanarak gezegen ve yıldızları inceleyen ilk bilim adamıdır. İncelemeleri sonucunda ayın üzerindeki kraterleri, güneş lekelerini, gezegenlerin güneş çevresinde hareket ettiğini ortaya koymuştur.
MESUDİ	Arap tarihçi, coğrafyacı ve gezgin. "Arapların Herodotu" olarak da tanınan el-Mesûdî dünya tarihini konu eden eseri Murûc ez-Zeheb ve Ma'âdin el-Cevâhir ("Altın Bozkırlar ve Cevher Madenleri") ile tanınır. Bu eseriyle birlikte tarih ile coğrafyayı geniş çaplı ve ayrıntılı bir biçimde birleştiren ve aynı eserde sunan ilk Arap olmuştur. Irak başta olmak üzere, Orta Doğu'da Arabistan, Mısır, Suriye, İran, Ermenistan, Azerbaycan ve Hazar Denizi çevresindeki diğer bölgeleri gezmiş, ek olarak Hindistan, Sri Lanka ve Çin'e seyahat etmiştir. Bu ülkelerin yanı sıra Hint Okyanusu, Akdeniz, Kızıl Deniz, ve Hazar Denizi'nde yelken açmıştır. Hayatının büyük bir bölümünü seyahate harcayan el-Mesûdî, 956 yılı Eylül ayında Mısır, Kahire'de vefat etmiştir. Her ne kadar İslam dininden coğrafyaya kadar pek çok konuda eser vermiş olsa da eserlerinin birçoğu bugüne ulaşmamıştır.

İBN BATUTA	Yaptığı gezileri "İbn Batuta Seyahatnamesi" adlı eserinde toplamıştır.
İBN HALDUN	En önemli eseri Kitap El-İbar (İbret Verici Kitap)'dır.
BİRÜNİ	Güneşin ve gezegenlerin eğimleri üzerinde durmuştur. Dünya ekseninin eğikliğini 23° 27' bularak gerçek değerine (23° 26,7') çok yakın bir sayı bulmuştur. Dünyanın çapını da ilk olarak Biruni gerçeğe çok yakın bir değer olan R=6425,7 km olarak bulmuştur.(Gerçek değer 6376 km dir). Jeodeziyle ilgili temel bilgiler verdiği için bu bilimin kurucusu sayılmaktadır.
ORTA ÇAĞDA COĞRAFYA	
MERCATOR	Kendi adını taşıyan bir izdüşüm sistemi geliştirmiştir.
İBNİ SİNA	Kitabbüş Şifa adlı kitabında coğrafyayla ilgili bilgilere de yer vermiştir.
SEYDİ ALİ REİS	En önemli iki eseri :Muhît ve Mir'âtu'l-Memâlik
ALİ MACAR REİS	7 haritadan oluşan bir dünya haritası çizdi.
KÂTİP ÇELEBİ	Cihannüma
EVLİYA ÇELEBİ	Evliya Çelebi, 1611 – 1682 yılları arasında yaşamış ünlü bir seyyahdır. Evliya Çelebi, Seyahatname adlı eserinde gezip gördüğü yerlerin sosyal ve ekonomik durumunu, ilgi çekici özellikleriyle dile getirmiştir.
BİRÜNİ	Eseri; El-Kanun El-Maksudi dir. Dünyanın yarıçapını 6.425,7 km. olarak hesaplamıştır (Gerçeği : 6.376 km.). Dünyanın çevresini 42.516 km olarak hesaplamıştır (Gerçeği : 40.076km).
KAŞGARLI MAHMUD	Kaşgarlı Mahmud tarafından hazırlanan Dîvânu Lugâti't-Türk adlı eser, aslında bir dil sözlüğüdür. Bununla birlikte Orta Asya'nın coğrafi özellikleri ile ilgili zengin bilgiler içerdiği için önemli bir coğrafi araştırma kaynağı olarak da kabul edilebilir. Ayrıca bu kitaptaki Dünya Dil Haritası eşine az rastlanan bir harita özelliğindedir.
PİRİ REİS	Eseri: KİTAB-I BAHRİYE Dünya haritası ve Kuzey Amerika haritasının çizimlerindeki isabet ve projeksiyon sistemindeki mükemmellik, tüm dünyada büyük hayranlık ve hayret uyandırmaktadır.
ALİ KUŞÇU	İstanbul'un enlem ve boylamını ölçerek güneş saatleri yapmıştır. Astronomi ve matematik konusunda iki önemli eseri vardır. İki eseri vardır: FETHİYE: Astronomi kitabıdır. Otlukbeli Savaşından sonra Fatih'e sunulmuştur. Diğer eseri "Muhammediye" adını verdiği matematik kitabıdır.

YENİ VE YAKIN ÇAGDA COGRAFYA	
CARL RİTTER	Beşeri coğrafyanın kurucusu olarak kabul edilmektedir. Eseri: Coğrafya İliminde Tarihi Esaslar
JAMES COOK	Bilimsel gezilerde en önemli kişidir.
ALFRED WEGENER	Kıtaların kayması kuramını ilk kez ortaya attı. Eseri: Kıtaların ve Okyanusların Oluşumu
FRIEDRICH RATZEL	Eseri: Beşeri Coğrafya (Antropocoğrafya) Eseri: Politik Coğrafya – Devletler, Münakalât ve Harp Coğrafyası” Siyasî Coğrafya akımının kurucusu olarak kabul edilir.
ALEXANDER VON HUMBOLT	Fiziksel Coğrafya'nın, Biyocoğrafya'nın Klimatoloji'nin, Okyanus biliminin kurucusu Güney Amerika'nın batı kıyısı'ndaki Humboldt akıntısı (Peru akıntısı) onun adını taşımaktadır. Eseri: Kosmos Fiziki coğrafya açısından katkıları şu şekilde sıralanabilir: 1.Coğrafi çalışmalarda gezi-gözlem ilkesini ortaya koymuştur. 2.Coğrafya araştırmalarında temel prensipler olan ilişki, dağılış ve sebep-sonuç ilkelerini ortaya koymuştur. 3.İzoterm (eş sıcaklık eğrisi), izohips (eş yükselti eğrisi), izobat (eş derinlik eğrisi),